

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Державної служби
статистики України

від 14.05.2019 № 155

(зі змінами,
затвердженими наказами
Державної служби статистики

від 12.03.2020 № 102,

від 15.02.2021 № 35)

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ
З ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО
СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЩОДО НАЯВНОСТІ Й НАДХОДЖЕННЯ КУЛЬТУР
ЗЕРНОВИХ І ЗЕРНОБОБОВИХ ТА ОЛІЙНИХ НА ПІДПРИЄМСТВА,
ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ЇХНІМ ЗБЕРІГАННЯМ ТА ПЕРЕРОБЛЕННЯМ**

Державна служба статистики України

Відповідальний за підготовку – директор департаменту статистики сільського господарства та навколишнього середовища Державної служби статистики України Прокопенко О. М.

Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження щодо наявності й надходження культур зернових і зернобобових та олійних на підприємства, що займаються їхнім зберіганням та переробленням (далі – Методологічні положення), містять опис основних положень, правил і методів проведення цього державного статистичного спостереження.

Методологічні положення підготовлені працівниками відділу статистики використання сільськогосподарської продукції департаменту статистики сільського господарства та навколишнього середовища Державної служби статистики України.

Методологічні положення схвалені Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 22 лютого 2019 року № 4).

Зміни до Методологічних положень схвалені Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 20 грудня 2019 року № КПУМ/26-19).

Зміни до Методологічних положень схвалені Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 04 грудня 2020 року № КПУМ/25-20).

Державна служба статистики України
вул. Шота Руставелі, 3, Київ, 01601, Україна
телефон: (044) 287-23-22
факс: (044) 235-37-39
адреса електронної пошти: office@ukrstat.gov.ua
вебсайт: www.ukrstat.gov.ua

Зміст

	Стор.
Передмова.....	4
Скорочення та умовні позначення.....	4
I. Загальні положення.....	5
II. Основні поняття та терміни.....	5
III. Методологічні та організаційні засади проведення державного статистичного спостереження.....	5
1. Мета та основні характеристики державного статистичного спостереження.....	5
2. Джерела інформації державного статистичного спостереження.....	6
3. Система показників державного статистичного спостереження.....	6
IV. Формування та актуалізація сукупності одиниць і переліку респондентів державного статистичного спостереження.....	8
1. Формування сукупності одиниць і переліку респондентів державного статистичного спостереження	8
2. Актуалізація сукупності одиниць і переліку респондентів державного статистичного спостереження	9
V. Проведення державного статистичного спостереження та обробка даних.....	9
1. Методи проведення державного статистичного спостереження.....	9
2. Основні етапи обробки даних державного статистичного спостереження.....	10
VI. Забезпечення якості даних державного статистичного спостереження	11
VII. Забезпечення конфіденційності статистичної інформації державного статистичного спостереження.....	11
VIII. Поширення результатів державного статистичного спостереження...	12
IX. Перегляд даних державного статистичного спостереження.....	13
Список використаних джерел.....	14

Передмова

Метою розроблення цих Методологічних положень є визначення переліку показників і методів проведення державного статистичного спостереження щодо наявності й надходження культур зернових і зернобобових та олійних на підприємства, що займаються їхнім зберіганням та переробленням.

Методологічні положення призначені для використання працівниками органів державної статистики, а також можуть бути корисні для інших зацікавлених користувачів статистичної інформації.

Скорочення та умовні позначення

ДСС	– державне статистичне спостереження;
КВЕД	– Класифікація видів економічної діяльності;
КІСЕ	– Класифікація інституційних секторів економіки України;
КОАТУУ	– Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України;
КОПФГ	– Класифікація організаційно-правових форм господарювання;
МОВЕД	– місцева одиниця за видом економічної діяльності;
НПСГ	– Номенклатура продукції сільського господарства;
РСО	– Реєстр статистичних одиниць;
СРП	– Статистичний реєстр підприємств;
<i>T</i>	– рік, у якому формується сукупність одиниць державного статистичного спостереження;
ТОД	– територіальні органи Держстату.

I. Загальні положення

1. Ці Методологічні положення визначають перелік показників і методи проведення державного статистичного спостереження щодо наявності й надходження культур зернових і зернобобових та олійних на підприємства, що займаються їхнім зберіганням та переробленням (далі – ДСС), використання та поширення його результатів.

2. Методологічні положення ґрунтуються на нормах законів України "Про державну статистику", "Про зерно та ринок зерна в Україні" та розроблені з урахуванням наказів:

Держкомстату від 16 грудня 2009 року № 481 "Про затвердження Положення про Реєстр статистичних одиниць та формування основ вибірки сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств";

Держстату від 15 лютого 2017 року № 41 "Про затвердження Методологічних положень щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики";

Держстату від 17 серпня 2018 року № 170 "Про затвердження Принципів діяльності органів державної статистики України".

II. Основні поняття та терміни

Для цілей цих Методологічних положень поняття та терміни вживаються в значеннях, визначених Законом України "Про зерно та ринок зерна в Україні", глосарієм до плану статистичного спостереження, затвердженим наказом Держкомстату від 29 грудня 2009 року № 498 "Про затвердження структури плану статистичного спостереження та глосарія до нього", Положенням про Реєстр статистичних одиниць та формування основ вибірки сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств, ДСТУ 3768:2019 Пшениця. Технічні умови, ДСТУ 4522:2006 Жито. Технічні умови, ДСТУ 4525:2006 Кукурудза. Технічні умови, ДСТУ 3769-98 Ячмінь. Технічні умови.

III. Методологічні та організаційні засади проведення державного статистичного спостереження

1. Мета та основні характеристики державного статистичного спостереження

1. Метою проведення ДСС є формування інформації про надходження культур зернових і зернобобових та олійних на переробні та зберігаючі підприємства, для інформаційного забезпечення складання продовольчих балансів, аналізу ринку зерна.

2. ДСС охоплює підприємства, які здійснюють зберігання чи перероблення

культур зернових і зернобобових та олійних.

3. ДСС проводиться шляхом збору даних безпосередньо від респондентів і має такі основні характеристики:

- 1) вид ДСС:
за ступенем охоплення одиниць: несучільне;
за часом реєстрації даних: поточне;
- 2) періодичність ДСС: місячна;
- 3) організаційна форма ДСС: статистична звітність;
- 4) спосіб ДСС: документальний облік;
- 5) одиниця ДСС: МОВЕД;
- 6) респондент ДСС: юридична особа, відокремлений підрозділ юридичної особи;
- 7) органи, які здійснюють ДСС: Держстат, ТОД;
- 8) класифікатори (класифікації), номенклатури, що використовуються при проведенні ДСС: КІСЕ, КВЕД, КОАТУУ, КОПФГ, НПСГ.
- 9) місце проведення ДСС: регіони України.

2. Джерела інформації державного статистичного спостереження

Джерелами інформації ДСС є:

дані за формою № 1-зерно (місячна) "Звіт про надходження культур зернових і зернобобових та олійних на перероблення та зберігання" (далі – форма № 1-зерно (місячна));

зведені дані за формами № 21-заг (річна) "Звіт про реалізацію продукції сільського господарства" (далі – № 21-заг (річна)) і № 21-заг (місячна) "Звіт про реалізацію продукції сільського господарства" (далі – № 21-заг (місячна)) щодо наявності та загальної потужності одночасного зберігання зерна у підприємствах, які безпосередньо його вирощують.

3. Система показників державного статистичного спостереження

1. Показниками ДСС є:

1) маса зерна і насіння, що є у наявності у підприємств, які займаються його зберіганням та переробленням;

2) маса зерна і насіння, купленого підприємствами, які займаються його зберіганням та переробленням;

3) середня ціна зерна і насіння, купленого підприємствами, які займаються його зберіганням та переробленням;

4) маса зерна і насіння, переданого на перероблення, у підприємств, які займаються його зберіганням та переробленням;

5) маса зерна, переданого на перероблення на борошно, у підприємств, які займаються його зберіганням та переробленням;

6) маса зерна, переданого на перероблення на крупу, у підприємств, які займаються його зберіганням та переробленням;

7) маса зерна, переданого на перероблення на комбікорм, у підприємств, які займаються його зберіганням та переробленням;

8) загальна потужність одночасного зберігання зерна і насіння у підприємств, які займаються його зберіганням та переробленням;

9) маса зерна і насіння, що є у наявності у підприємств, які займаються його зберіганням та переробленням, та підприємств, які його вирощують;

10) загальна потужність одночасного зберігання зерна і насіння у підприємств, які займаються їхнім зберіганням та переробленням, та підприємств, які їх вирощують.

2. Крім того, для отримання показника середньої ціни зерна і насіння, купленого підприємствами, які займаються їхнім зберіганням та переробленням, форма № 1-зерно (місячна) містить показник вартості зерна і насіння, купленого підприємствами, які займаються їхнім зберіганням та переробленням (без податку на додану вартість, дотацій та компенсацій, накладних, транспортних та експедиційних витрат, плати за сушку, очистку та доробку зерна і насіння до базисних кондицій).

3. Середня ціна зерна і насіння, купленого підприємствами, які займаються їхнім зберіганням та переробленням, обчислюється як співвідношення показників вартості та маси зерна і насіння, купленого підприємствами, які займаються його зберіганням та переробленням.

4. Показник маси зерна і насіння, що є в наявності у підприємств, які займаються його зберіганням та переробленням, та підприємств, які безпосередньо його вирощують, на кінець звітної періоду, формується як сума

відповідних показників за формою № 1-зерно (місячна) та формами № 21-заг (місячна) і № 21-заг (річна).

5. Показник загальної потужності одночасного зберігання зерна і насіння у підприємств, які займаються їхнім зберіганням та переробленням, та підприємств, які безпосередньо їх вирощують, на кінець року формується як сума відповідних показників за формами № 1-зерно (місячна) і № 21-заг (річна).

6. Також у рамках ДСС формуються показники щодо темпів зростання (зниження) усіх показників, зазначених у пункті 1 цієї глави.

IV. Формування та актуалізація сукупності одиниць і переліку респондентів державного статистичного спостереження

1. Формування сукупності одиниць і переліку респондентів державного статистичного спостереження

1. Формування генеральної сукупності, сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліку респондентів ДСС здійснюється щорічно у грудні року T .

2. Формування генеральної сукупності, сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліку респондентів ДСС здійснюється на державному рівні.

3. Генеральна сукупність одиниць ДСС формується на основі РСО (у частині СРП) та включає одиниці, які є активними станом на 01 листопада року T та відповідають таким критеріям:

тип статистичної одиниці: МОВЕД;

інституційний сектор економіки відповідно до КІСЕ підприємства, частиною якого є місцева одиниця за видом економічної діяльності: S.11 "Нефінансові корпорації";

організаційно-правова форма господарювання за КОПФГ підприємства, частиною якого є місцева одиниця за видом економічної діяльності: коди 110-140, 150, 160, 185, 193, 230-250, 310, 330-350, 510-590, а також 610;

види економічної діяльності згідно з КВЕД: класи 10.41, 10.61, 10.91, 11.01, 11.06 секції С; 52.10 секції Н і середня кількість працівників становить 10 і більше осіб.

4. Сукупність одиниць ДСС, яка безпосередньо буде досліджуватись за формою № 1-зерно (місячна), формується на основі генеральної сукупності одиниць, з якої виключаються одиниці, щодо яких не було отримано даних протягом року T , а також одиниці, включені до сукупностей одиниць ДСС, які безпосередньо будуть досліджуватись за формами № 21-заг (річна) і № 21-заг (місячна) у році $T+1$.

5. На основі сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, формується перелік респондентів за формою № 1-зерно (місячна), до якого включаються юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичної особи, яким відповідають одиниці, що наявні в сукупності одиниць ДСС.

2. Актуалізація сукупності одиниць і переліку респондентів державного статистичного спостереження

1. Актуалізація сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліку респондентів за формою № 1-зерно (місячна) здійснюється з лютого до жовтня року $T + 1$ на 15-й робочий день.

2. Актуалізація сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліку респондентів за формою № 1-зерно (місячна) здійснюється на державному рівні.

3. Актуалізація сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліку респондентів за формою № 1-зерно (місячна) здійснюється для кожного звітного періоду із січня-лютого до січня-жовтня року $T + 1$.

4. Причинами актуалізації сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліку респондентів за формою № 1-зерно (місячна) є події, які відбулися з одиницями через злиття, поділ, виділ, перетворення, приєднання, передача виробничих факторів між одиницями, зміна ідентифікаційних і класифікаційних ознак одиниці.

5. Джерелом інформації для актуалізації сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліку респондентів за формою № 1-зерно (місячна) є інформація з РСО (у частині СРП) станом на 01 число кожного місяця з лютого по жовтень року $T + 1$.

6. На основі актуалізованої сукупності одиниць ДСС формується перелік респондентів за формою № 1-зерно (місячна), до яких включаються юридичні особи та відокремлені підрозділи юридичних осіб, яким відповідають одиниці, що наявні в сукупності одиниць ДСС.

V. Проведення державного статистичного спостереження та обробка даних

1. Методи проведення державного статистичного спостереження

1. Інформування респондентів про їхнє залучення до участі в ДСС здійснюється засобами зв'язку, в електронному форматі або безпосередньо.

Крім того, відповідна інформація розміщується на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) у сервісі "Пошук за кодом ЄДРПОУ".

2. Дані за формою № 1-зерно (місячна) на паперових носіях (нарочно або поштою) або у формі електронного звіту засобами електронного зв'язку відповідно до Порядку подання електронної звітності до органів державної статистики, затвердженого наказом Держкомстату від 12 січня 2011 року № 3, зареєстрованого в Мін'юсті 29 березня 2011 року за № 408/19146, отримуються у I декаді щомісячно, у терміни, визначені на бланку.

3. Після отримання звітів за формою № 1-зерно (місячна) здійснюється їх уведення/завантаження до електронного середовища для подальшої обробки статистичної інформації.

Інформація про респондентів, які подали звіти за власною ініціативою (у тому числі у вигляді електронної звітності), накопичується і використовується під час формування сукупності одиниць, яка буде безпосередньо досліджуватися у наступному звітному році.

2. Основні етапи обробки даних державного статистичного спостереження

1. Під час обробки звітів в електронному середовищі здійснюються такі контролю:

перевірка ідентифікації респондента;

повнота введення даних;

перевірка правильності співвідношення окремих значень показників форми, зокрема аналіз взаємозв'язку показників щодо маси зерна і насіння, що є у наявності у підприємств, та загальної потужності одночасного зберігання зерна і насіння у підприємств, щодо маси купленого зерна і насіння та його вартості;

виявлення аналогічних відповідей шляхом порівняння значень показників, у тому числі у динаміці (порівняння з попереднім періодом звітного року та відповідним періодом попереднього року).

За результатами проведення контролю може здійснюватися зв'язок з респондентами, а в разі виявлення помилок первинні дані доопрацьовуються і коригуються.

2. Формування показників, зазначених у пункті 1 глави 3 розділу III, здійснюється по Україні та за регіонами, за видами культур зернових і зернобобових та олійних і за класами культур зернових:

культури зернові та зернобобові, у т.ч. пшениця (з неї тверда і крім твердої (з неї 1-4 класів)), кукурудза на зерно (з неї 1-3 класів), ячмінь (у т.ч. ячмінь пивоварний (з нього 1-2 класів) і ячмінь товарний (з нього 1-3 класів), жито (з нього 1-4 класів), овес, гречка, просо, рис, зернобобові сушені (у т.ч. горох);

боби сої, насіння ріпаку й кользи, насіння соняшнику.

VI. Забезпечення якості даних державного статистичного спостереження

1. Для забезпечення якості даних, які отримуються шляхом збору інформації безпосередньо від респондентів, аналізується рівень надання звітів респондентами, залученими до ДСС, та причини їх ненадання.

Очікуваний рівень відповідей для ДСС становить 100%. Для його досягнення в разі відсутності звіту використовують метод безпосереднього контакту з респондентом для повторного нагадування та з'ясування причини неотримання звіту. Здебільшого невідповіді не перевищують 3% і стосуються, головним чином, підприємств з незначною часткою в обсягах надходження культур зернових і зернобобових та олійних на переробні та зберігаючі підприємства, що не впливає на якість даних спостереження, і відповідно їх компенсація не здійснюється.

2. При контролі результатів ДСС здійснюється аналіз даних у часі (динаміка показника за останні 3-5 років); аналіз даних у просторі (по регіонах; по містах обласного значення та районах); методи аналізу агрегатів та розподілу даних (виявлення та аналіз сумнівних агрегатів та виявлення одиниць, показники яких значно відрізняються від розподілу основної частини даних, наприклад, відношення середньої ціни зерна і насіння, купленого підприємствами, які займаються його зберіганням та переробленням, у регіоні до середнього рівня цього показника по країні).

3. У рамках проведення ДСС сезонні коригування показників не здійснюються.

4. Перше оприлюднення результатів ДСС передбачається на 20-21 день після звітного періоду (за рік у цілому – на 51-й день).

5. Сформовані за результатами ДСС матеріали супроводжуються відповідними поясненнями щодо методології проведення ДСС.

6. З метою інформування користувачів стосовно основних критеріїв та показників якості результатів ДСС складається стандартний звіт з якості спостереження, який містить загальну інформацію, яка не залежить від результатів ДСС за конкретний період, а визначена чинною методологією, процедурами обробки даних і методами вимірювання якості статистичних даних і процесів.

Звіт розміщується на офіційному вебсайті Держстату та оновлюється в міру змін ключових метаданих ДСС (методології, процедур, процесів статистичного виробництва, класифікацій, основних статистичних показників тощо).

VII. Забезпечення конфіденційності статистичної інформації державного статистичного спостереження

1. Забезпечення статистичної конфіденційності у практиці проведення ДСС здійснюється відповідно до вимог законів України "Про державну статистику", "Про інформацію", "Про захист персональних даних", "Про доступ до публічної інформації", з урахуванням основних принципів і методів, визначених Методологічними положеннями щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, міжнародних вимог до правил конфіденційності статистичної інформації відповідно до регламентів ЄС.

2. Для дотримання встановлених законодавством гарантій забезпечення статистичної конфіденційності перед респондентами реалізуються такі заходи:

1) захист первинних даних, отриманих органами державної статистики від респондентів у ході проведення ДСС, відповідно до вимог Закону України "Про державну статистику" та використання їх виключно для статистичних цілей;

2) надання статистичної інформації, отриманої за результатами ДСС, користувачам у зведеному знеособленому вигляді;

3) нерозповсюдження статистичної інформації, яка була отримана в ході проведення ДСС, якщо є загроза розкриття первинних даних.

3. При проведенні ДСС перевірка статистичної конфіденційності здійснюється для кожного із показників, що перелічені в пункті 1 глави 3 розділу III цих Методологічних положень.

Загроза розкриття первинних даних устанавлюється за правилом порогового значення та індивідуального значення одиниці: якщо статистичні дані за визначеним показником розраховані на базі занадто малої кількості одиниць (щонайменше 3 одиниць) та/або якщо складається перевага однієї одиниці (80 і більше відсотків визначеного розміру/обсягу показника), зведені підсумки не оприлюднюються.

4. Основними методами захисту розкриття первинних даних для агрегованих даних є неоприлюднення вразливого значення (первинне блокування) та блокування значень, за допомогою яких можна розрахувати вразливі значення, що були заблоковані на етапі первинного блокування (вторинне блокування), включаючи блокування значень взаємопов'язаних показників та беручи до уваги їх розрізи й агрегацію.

VIII. Поширення результатів державного статистичного спостереження

1. Відповідно до Закону України "Про державну статистику" статистична інформація, отримана за результатами ДСС, поширюється у зведеному знеособленому вигляді.

2.3 метою забезпечення вільного та одночасного доступу користувачів узагальнена статистична інформація за результатами ДСС оприлюднюється на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstst.gov.ua) та вебсайтах його територіальних органів (www.ukrstst.gov.ua/work/region.html). Інформація, що оприлюднюється на вебсайтах ТОД, узгоджена з інформацією, що оприлюднює Держстат.

Результати ДСС оприлюднюються не пізніше ніж через шість місяців після звітного року. Терміни оприлюднення, показники та їх розрізи (деталізація), а також статистичні продукти, які поширюються за результатами ДСС, зазначаються у плані державних статистичних спостережень на відповідний рік.

3. Інформацію за результатами ДСС Держстат також надає:

1) за запитам користувачів статистичної інформації у порядку та на умовах, визначених чинним законодавством;

2) за угодами про взаємообмін інформаційними ресурсами між Держстатом та іншими державними органами, установами, організаціями;

3) міжнародним організаціям (Євростату, Продовольчій та сільськогосподарській організації ООН (ФАО)) у рамках виконання міжнародних зобов'язань України, а також статистичним службам інших країн за їхніми запитам.

ІХ. Перегляд даних державного статистичного спостереження

Перегляд даних за результатами проведення ДСС не здійснюється.

Директор департаменту
статистики сільського господарства
та навколишнього середовища Держстату

О. ПРОКОПЕНКО

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Закон України "Про державну статистику" від 17 вересня 1992 року № 2614-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>
3. Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13 січня 2011 року № 2939-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
4. Закон України "Про захист персональних даних" від 1 червня 2010 року № 2297-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/2297-17>
5. Закон України "Про інформацію" (зі змінами та доповненнями) від 13 листопада 1992 року № 2658-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
6. Глосарій до плану статистичного спостереження, затверджений наказом Держкомстату від 29 грудня 2009 року № 498. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Методологічні положення щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, затверджені наказом Держстату від 15 лютого 2017 року № 41. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Номенклатура продукції сільського господарства (НПСГ), затверджена наказом Держстату від 15 жовтня 2014 року № 300. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Положення про Реєстр статистичних одиниць та формування основ вибірки сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств, затверджене наказом Держкомстату від 16 грудня 2009 року № 481. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Порядок подання електронної звітності до органів державної статистики, затверджений наказом Держкомстату від 12 січня 2011 року № 3. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Принципи діяльності органів державної статистики України, затверджені наказом Держстату від 17 серпня 2018 року № 170. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>